

region of Ukraine in the imperial era (from the end of XIX – beginning of XX century)]. Kirovohrad.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

АКИМКІН Олександр Миколайович –

здобувач кафедри педагогіки то менеджменту освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: розвиток приватної освіти на Єлисаветградщині (друга половина XIX – початок XX століття).

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

AKIMKIN Alexander Nikolaevich – Applicant of the Chair of Pedagogy and Management Education of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: development of private education in Yelizavetchrad region (second half of XIX – beginning of XX century).

Стаття надійшла до редакції 23.12.2019 р.

УДК 378.011.3'015.311

DOI: 10.36550/2415-7988-2020-1-186-194-199

ГРЕЧИХІНА Наталія Володимирівна –

викладач кафедри іноземних мов Центральноукраїнського національного технічного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1859-9624>
e-mail: Grechikhina@gmail.com

КОНЦЕПЦІЯ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ ТА САМОВИЗНАЧЕННЯ ЯК ЇЇ СКЛАДОВА

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. В умовах оновлення суспільства, створення національної системи освіти, реформування вищої освіти в Україні, особливого значення набуває проблема соціалізації особистості та професійного самовизначення фахівця. Співвідносні соціально-економічні перетворення, що відбуваються в країні, ставлять нові вимоги до якості професійної підготовки майбутніх фахівців, до рівня розвитку їхньої готовності щодо виконання професійних завдань, до змісту професійної освіти, що в свою чергу зумовлює необхідність розробки теоретичних і методичних основ формування самостійної, ініціативної, соціалізованої та творчо організованої особистості, яка здатна професійно самовизначитися. Саме цим і окреслюється актуальність зазначеної проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У цілому ж теоретична концепція технології самовизначення ґрунтується на досягненнях педагогічних концепцій організації суб'єктної активності особистості в процесі виховання, навчання і соціалізації (Т. Ф. Алексєнко, О. І. Барішева, В. Є. Кавецький, О. В. Капустіна, І. С. Кон, М. І. Мельникова, А. В. Мудрик, А. І. Півнів, Ю. М. Орлов, Т. А. Осипова, М. І. Рожков, Л. І. Рувінський, Г. С. Селево та ін.). Аналіз науково-методичної літератури (Т. А. Араканцева, О. М. Гриньова, Г. П. Ніков, М. Р. Парамонов, Н. С. Пряжников,

В. Ф. Сафін, Т. В. Снегирьова, О. П. Щотка, Б. А. Щербатюк та ін.) свідчить, що першочерговими є завдання, які пов'язані з ефективним самовизначенням людини в різних видах життєдіяльності.

Мета статті – проаналізувати зміст особистісного самовизначення в процесі соціалізації та розкрити роль цінностей та ціннісних орієнтацій для активного визначення власної позиції в контексті професійного становлення майбутнього фахівця.

Виклад основного матеріалу дослідження. Однією з проблем, що є актуальною останнім часом і розглядається у світовій та вітчизняній філософській та психолог-педагогічній науці про людину, є проблема соціалізації особистості. Теорія соціальних ролей і теорія соціалізації розвивалися інтенсивно після 1945 року на Заході. Вони виникли на основі теорії «людської комунікації» соціолога і філософа Дж. Мида. Її суть полягає в тому, що людина розвиває здатність до самоотождоточення в процесі взаємодії з іншими людьми в міру того, як вона вивчає різні соціальні ролі: роль дитини, дорослого, учня, вчителя тощо.

З того часу поняття соціалізації було запозичене з теорії американського прагматизму і розвинуте теоретиками німецької педагогічної науки. Соціалізація розглядається як «вростання» людини у суспільство, що її оточує. Концепція соціалізації охоплює концепцію становлення

та розвитку особистості й концепцію контактів людини із соціальним світом, що її оточує, і який впливає на неї, викликаючи певні реакції та дії. Отже, відбувається процес взаємодії на основі індивідуально-соціальної полярності. Одночасно особистість «вступає» до соціального оточення. При цьому соціалізація інтерпретується не тільки як забезпечення людини зразками нормативної поведінки в суспільстві, а й як створення міжлюдських взаємин, без чого її особистість розвивалася б не повноцінно. Тобто людина не може розвиватися як особистість без суспільства, але й особистість не повинна «абсолютно розчинятись в абсолютному колективі». Соціалізація не означає, що людина повинна пристосовуватись, дозволяти себе «соціалізувати». Вона вільно вибирає лінію своєї соціальної поведінки, розглядаючи інших людей як рівноправних та рівноцінних соціальних партнерів.

Отже, соціалізація – це процес, при якому індивідуум визначає свій особистий розвиток, сприяє йому, тобто своїй персоналізації, у процесі взаємодії із своїм соціальним навколишнім середовищем, таким чином самовизначаючись в соціальному і духовному самошуканні.

У нашому сьогоденні, на думку зарубіжних і вітчизняних авторів (Д. І. Фельдштейн, М. Р. Гінзбург, Є. О. Климов, І. С. Кон, Н. С. Пряжников, С. Л. Рубінштейн, Л. І. Божович, П. С. Писарський, Г. А. Цукерман, В. Франкл та ін.), актуальність вивчення становлення особистісного самовизначення обумовлена, в першу чергу, тим, що кожне нове покоління молоді здійснює самовизначення по відношенню до іншої системи (ієрархії) цінностей, які існують у суспільстві. Дестабілізація соціального життя, нестабільність суспільства в цілому і, зокрема, криза звичних норм і цінностей, задають потенційно-об'єктивні труднощі у самовизначенні. Загострення потреби у вирішенні проблеми особистісного самовизначення визначається тим, що від вірного вибору залежить подальший розвиток й становлення особистості.

Розкриваючи зміст особистісного самовизначення, Шарлот Мюллер зазначає, що самовизначення – це спроможність індивіда ставити такі цілі, які найбільш адекватні його внутрішній суті. Чим зрозуміліше і чіткіше у людини виражене самовизначення, тим імовірніша само-реалізація. Адже самореалізація – це процес, в якому передбачається усвідомлення

особистістю того, чим вона володіє і чого вона хотіла б досягти, а також вибір практичних дій для втілення досвіду в реальну дійсність, закріпленого у визнанні цих досягнень іншими. Самореалізуючись, особистість розвивається.

Ф. Пьорлз, розмірковуючи над сутністю особистісного самовизначення, говорив, що особистість, яка встала на шлях самовизначення, спроможна перебороти потребу шукати опору в зовнішній підтримці, бо їй властива спроможність цілком спиратися на себе – робити самостійний вибір, займати свою позицію, бути готовою до нових змін свого життєвого шляху. Така людина перестає залежати від зовнішніх оцінок, вона схвалює себе і знаходить внутрішню основу в самій собі, її думка не зажата і не зафіксована рамками стандартних інтерпретацій, а, навпаки, безперервно розгортається і відповідає на ситуацію тут і тепер.

Крупний вітчизняний психолог С. Л. Рубінштейн розглядає самовизначену особистість як суб'єкт, що в змозі вибудовувати лінію свого життя, об'єднуючи різні послідовні дії, форми діяльності, спілкування. С. Л. Рубінштейн зазначає, що особистісне самовизначення виступає в якості особистісної свідомості і активності, що виконують функцію організації, регуляції, забезпечення цілісності життєвого шляху людини.

На думку Л. С. Виготського, самовизначення відбивається у готовності людини свідомо і самостійно планувати і реалізовувати перспективи свого розвитку.

Отже, такі погляди на особистісне самовизначення дозволяють досліджувати людину в перспективі свого розвитку, свого можливого становлення. Іншими словами, з точки зору того, ким вона може бути і повинна ще стати, а не того, якою вже емпірично є. Ефективність самовизначення залежить від того, наскільки людина акцентує увагу на формуванні інтересу до оточуючого життя, потреби в активному відношенні до тої діяльності, в яку вона включається.

І. В. Дубовина виділяє такі ознаки психологічної готовності до самовизначення: сформованість на високому рівні всіх психологічних структур, насамперед самосвідомості; розвиненість потреб, що забезпечують внутрішнє багатство особистості, серед яких головне місце займають моральні установки, почуття, часові перспективи, ціннісні орієнтації, життєвий сенс; становлення передумов індивідуальності як результат розвитку й

розуміння своїх інтересів, здібностей, особливостей.

На основі вищезазначеного можна зробити висновок, що підґрунтям самовизначення є особистісне самовизначення, яке здійснюється в сфері цінностей і являє собою активне визначення власної позиції відповідно до соціально значущих цінностей. Так, М. Р. Гінзбург зазначає, що особистісне самовизначення – це самовизначення відповідно до цінностей, які задають особистісно значущу орієнтацію на досягнення певного рівня в системі соціальних відношень. Вагомість ціннісного самовизначення пояснюється тим, що, по-перше, є генетично висхідним; по-друге, є визначальним для розвитку всіх інших видів самовизначення. Тому, важливим елементом визначеності особи є її ціннісні орієнтації. Ціннісні орієнтації доцільно уявити як внутрішнє начало людської діяльності. У цьому напрямку процес формування ціннісної орієнтації особистості є формування особистості в умовах її соціального оточення. Ціннісна орієнтація є стійким і цілісним соціальним утворенням, в якому концентрується увесь досвід, нагромаджений людством протягом свого існування. Обираючи ту чи іншу цінність, людина формує свого роду довгостроковий план поведінки і діяльності, визначає її тривку смисловою перспективу. Якщо мотивація дає відповідь на питання, ЧОМУ, ДЛЯ ЧОГО людина діє певним чином, то ціннісна орієнтація висвітлює те, ЗАРАДИ ЧОГО вона діє, чому присвячує свою діяльність, зокрема, у сфері культури і мистецтва. Але що означає це поняття у філософській, соціологічній і психолого-педагогічній науках?

Поняття «цінність» у філософський обіг ввели у 60-х роках XIX століття німецькі неокантіанці Г. Лотце, Г. Коген та інші. З того часу це поняття, потреба в якому стала досить актуальною, завоювало міцні позиції у філософії, соціології, психології, культурології, педагогії та інших науках соціально-гуманітарного профілю.

Одна з найпоширеніших дефініцій цінності, яка довгий час була загальноприйнятою у нашій літературі, визначала цінність як суб'єктивну значущість певних явищ реальності, тобто їх сенс з точки зору людини, суспільства та їх потреб. У цьому ракурсі ціннісний (аксіологічний) підхід до дійсності розглядався як пряма протилежність підходові пізнавальному, гносеологічному. Так, якщо в межах останнього, особу цікавить об'єктивна

сутність речей самих по собі, які вони є, то ціннісний підхід спрямований на з'ясування того, яке значення ці речі або явища можуть мати для людини або суспільства з точки зору їх потреб та інтересів.

Словацький дослідник Я. Гудечек зазначає, що теза відповідно до якої цінність є ставлення людського суб'єкта до об'єкта, спирається на положення, що тільки людина підходить до матеріальних передумов своєї життєдіяльності як дійсний суб'єкт. Ціннісні ставлення суб'єкта до зовнішнього світу опосередковані орієнтацією людини на інших людей, на суспільство в цілому, на розроблені суспільством і пануючі в ньому ідеали, погляди і норми. Ціннісні відношення – це в основному суспільні, міжособистісні ставлення [1, с. 102]. Його колега С. Ангелов теж підкреслює: «Цінності – типово соціальний феномен, який позначає предмети, речі, властивості й ставлення до дійсності, ідеї, норми, цілі та ідеали, явища природи і суспільні явища, що нехай створені, спроєктовані або не створені людиною, слугують здійсненню соціального прогресу і розвитку людської особистості».

Першим серед російських дослідників цієї проблеми був В. П. Тугарінов. Обґрунтована ним концепція, надовго отримала методологічне значення як для філософсько-естетичного, соціологічного, так і психолого-педагогічного аспектів теорії цінностей. В. П. Тугарінов окреслив цілу низку, «гніздо» аксіологічних понять: цінність, віднесення до цінностей, ціннісне ставлення, оцінка, предмет оцінки тощо. За В. П. Тугаріновим «цінність є суттю тих явищ природи і суспільства, що виступають благом життя і культури людей певного суспільства або класу в якості дійсності або ідеалу» [8, с. 3].

Цінності життя і культури вчений поділяв на матеріальні, соціально-політичні та духовні. При цьому він вказував на співвідношення у них суб'єктивного і об'єктивного, абсолютного і відносного елементів. Дослідник переконує, що «вчення про цінності – одна із найбільш актуальних проблем філософії» [8, с. 14]. Якщо розглядати подальше взаємовідношення окреслених В. П. Тугаріновим категорій, то в цьому аспекті акти пізнання, оцінки і практики людина здійснює тому, що мотивується потребами, інтересами і цілями, які виникли із останніх. Орієнтація суб'єкта на окремі цілі відіграє велику роль при формуванні стійкості особистості і її саморегуляції. К. Левін в своєму топологічному вченні про особистість,

розглядаючи вирішальне значення перспективних цілей для психологічної структури і поведінки суб'єкта, довів, що цілі, які ставить перед собою людина, наміри, які вона приймає, є своєрідними потребами. І чим більш широким є «життєвий простір», в який включений індивід, тим більше значення мають віддалені цілі. Ціннісні орієнтації суб'єкта на ці майбутні цілі підпорядковують собі проміжні і тим самим спрямовують поведінку, емоції і моральний стан суб'єкту. Якби людина не мала ніяких потреб й інтересів, то вона була б позбавлена стимулів до здійснення цих процесів, зокрема й оцінки.

Водночас цінності, за образним формулюванням О. Г. Дробницького, – це «світ предметів, що ожили» [2, с. 15]. А «оживають» вони за умови, коли в процесі практики, немов олюднюються і знаходять значення для людини й суспільства. Адже цінності відіграють важливу роль як у формуванні особистості, так і в загальному розвитку суспільства, виконуючи при цьому дві основні функції.

Перша з них полягає в тому, що цінності виступають основою формування і розвитку ціннісних орієнтацій людини. Інша ж зводиться до того, що цінності мотивують діяльність і поведінку особи, оскільки орієнтація людини в світі і прагнення до досягнення мети теж обов'язково співвідносяться з вартостями, які входять до внутрішньої структури особи. Отже існують принаймні два типи цінностей: цінності, сенс яких визначається наявними потребами й інтересами людини, – і цінності, які, навпаки, надають сенсу існуванню самої людини. Цінності, які обслуговують самоствердження людської особистості, якою вона є, – і цінності, котрі творять і відроджують людину в новій якості.

Для загального розуміння природи цінностей і ціннісно-орієнтаційної діяльності особливого значення набуває ставлення суб'єкта до іншого суб'єкта і до тих спільнот, в які ці суб'єкти об'єднані, починаючи від малих груп і закінчуючи соціальними класами, народами і людством у цілому. Бо ж і комунікативна, і ціннісно-орієнтаційна діяльність людини не може здійснюватись поза соціально-психологічною системою «особа-суспільство». Щоб глибше усвідомити зв'язок між соціально-діяльною сутністю людини та її ціннісними орієнтаціями буде доцільним розглядати особу з точки зору її соціальної активності.

Тут спрямованість і зміст соціальної активності особи характеризує її ціннісна

орієнтація, котра сприяє усвідомленню, як і чому певні явища знаходять своє відображення у свідомості конкретної людини, в її системі цінностей; як вона орієнтується в такій системі та в якому напрямку цінності й ціннісна система у свою чергу орієнтують людську поведінку. Тому ціннісна орієнтація – досить складне утворення, котре відображає різні рівні й форми взаємодії суспільного та індивідуального в особі й усвідомлення нею навколишньої дійсності. Не випадково проблема цінностей і орієнтацій на них широко впроваджується у дослідження соціологів і соціальних психологів. У конкретно-соціологічних дослідженнях ця категорія співвідноситься з категоріями мотивації та управління діяльністю людей та їх об'єднань. А в психологічних і соціально-психологічних – з категоріями, що віддзеркалюють механізм поведінки, діяльності людини та їх регуляцію.

У колективній монографії «Теоретична і прикладна соціальна психологія» зазначається, що переведення всієї сукупності поглядів, переконань, соціальних умінь і відношень особистості у практичну поведінку і в продуктивну діяльність здійснюється через специфічні соціально-психологічні механізми: ціннісні орієнтації та соціальні установки. А ціннісні орієнтації та фіксовані соціальні установки, які виражають ставлення особистості до навколишнього світу, пов'язані з її потребами [7]. Ціннісна орієнтація спирається на певну систему установок, що є зв'язуючою ланкою між потребами особи та її мотивами. Вона стає перехідною властивістю (модусом) цілісного суб'єкта, оскільки потреба може втілюватись у різних мотивах. Якщо ж установка виступає як готовність особи до певних дій у відповідності до бажаних моделей про довершеність, то така установка набуває форми ідеалу. Останній виникає на ґрунті вищих життєвих мотивів-цілей, в яких відбивається «дійсно людське в людині» (О. М. Леонт'єв).

У цьому аспекті слід зазначити, що взявши за основу, згідно з теорією Д. М. Узнадзе, механізм створення установки, В. О. Ядов розвинув можливість цієї концепції стосовно процесів соціальної поведінки особи. Теорія В. О. Ядова надає можливість умовно виділити у структурі ціннісних орієнтацій три рівні: 1) когнітивний (погляди, судження, переконання, цінності); 2) емоційний (переживання особою власної зацікавленості в об'єкті); 3) поведінковий (спрямованість і

практична готовність діяти). Вчений слушно зазначає, що включення ціннісних орієнтацій у структуру особистості дає можливість визначити найбільш загальні соціальні детермінанти мотивації поведінки, джерела якої слід шукати в соціальній-екологічній природі суспільства, його моралі, ідеології, культурі, в особливостях соціально-групової свідомості того середовища, в якому сформувалась соціальна індивідуальність і де проходить її повсякденна життєдіяльність.

Аналіз літератури з психології професійного самовизначення дає підстави віднести досліджуваний феномен професійного самовизначення до реально-практичної структури діяльності людини, компонентами якого є: 1) ситуативний компонент – своєрідне поєднання внутрішніх факторів професійного самовизначення і зовнішніх умов; 2) мотиваційний компонент – властиве людині первинне усвідомлення збуджуючого «хочу» і спонукального «вимагають»; 3) діяльнісний компонент – мається на увазі увесь комплекс реально-практичних дій людини в умовах ринку, спрямованих на прийняття рішення щодо морального змісту актуальної ситуації та на реалізацію прийнятого рішення; 4) післядієвий компонент діяльності – комплекс пізнавально-перетворюючих дій, спрямованих на вторинне, постдієве усвідомлення здійснених поведінкових дій, на усвідомлення результатів діяльності, на оцінювання, осмислення їх тощо [6]. У цілому ж, професійне самовизначення полягає в усвідомленні особистістю себе як суб'єкта конкретної професійної діяльності та передбачає: 1) самооцінку людиною власних індивідуально-психологічних якостей і зіставлення своїх можливостей з психологічними вимогами професії до спеціаліста; 2) усвідомлення своєї ролі в системі соціальних відносин і своєї відповідальності за успішне виконання діяльності та реалізацію своїх здібностей; 3) саморегуляцію поведінки, спрямованої на досягнення поставленої мети. Як результат можемо стверджувати, що професійне самовизначення – це багатомірний процес, який можна розглядати з різних точок зору: – як серію задач, які суспільство ставить перед особистістю, що формується, і які власне особистість має вирішити за певний період часу; – як процес поетапного прийняття рішень, за допомогою яких індивід формує баланс між своїми бажаннями та нахилами, з однієї сторони, і потребами суспільства – з іншої; – як процес формування індивідуального стилю життя, частиною

якого є професійна діяльність. А провідну роль в усіх цих процесах відіграють ціннісні орієнтації особистості, всієї її мотиваційної сфери. Отже, чимало дослідників (С. Ангелов, В. Андрущенко, В. Вічев, В. Водзинська, Х. Ваят, Я. Гудечек, А. Здравомислов, А. Маргуліс, О. Хмельов, О. Свіблова, А. Мітрікас, В. Лісовський, Н. Смелзер, В. Ядов та ін.), відносячи ціннісні орієнтації до найважливіших компонентів структури особистості, вважають їх інтегративною характеристикою суб'єкта.

З наведених визначень можна виділити основні напрямки, які обумовлюють рівень застосування означеного поняття. По-перше, його тісний зв'язок з установкою; по-друге, – вказівка на те, що ціннісні орієнтації є найважливішим компонентом структури особи. А узагальнюючи вищевикладене, зазначимо, що розглядаючи зміст поняття «ціннісні орієнтації» особи і маючи на увазі різні рівні дослідження і узагальнення цієї категорії, можна стверджувати, що це один із видів ціннісних ставлень, які означають перевагу тих чи інших значущих для суб'єкта об'єктів. Ціннісні орієнтації характеризуються і як важливий елемент особистісної структури, зміст якої визначають почуття, інтереси, потреби, ідеали, здібності, смаки й установки людини.

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Узагальнюючи вищезазначене, констатуємо, що професійне самовизначення виступає провідною формою активності професіонала на певному рівні професіоналізації, стає властивістю його особистості в процесі соціалізації. Провідні цінності суб'єкта педагогічної діяльності починають виконувати функцію кінцевих засад вибору тих предметів, засобів і способів, які утворюють цілісну діяльність, тому саморозвиток людини стимулює перетворення професійної діяльності. Таким чином, дуже важливо приділяти увагу становленню ціннісно-орієнтаційної складової особис-тісного самовизначення, бо становлення даного центрального новоутворення пронизане внутріособистісною суперечливістю, яка виражається не в «слабкості волі, а слабкості цілі».

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Гудечек Я. Ценностная ориентация личности / Я. Гудечек // Психология личности в социалистическом обществе: Активность и развитие личности. – М. : Наука, 1989. С. 102–110.
2. Дробницький О. Г. Мир оживших предметов. / О. Г. Дробницький. – М. : Наука, 1967.–

233 с.

3. Здравомыслов А. Г. Потребности. Интересы. Ценности. / А. Г. Здравомыслов. – М. : Политиздат, 1986. 223 с.

4. Левыкин И. Т. Теоретические и методологические проблемы социальной психологии. / И. Т. Левыкин. – М. : Мысль, 1975. 256 с.

5. Москаленко В. В. Соціалізація особистості : монографія / В. В. Москаленко. – К. : Фенікс, 2013. 540 с.

6. Случик Р. В. Основы социализации личности / Р. В. Случик. – Ивано-Франківськ. : НАІР, 2015. 218 с.

7. Теоретическая и прикладная социальная психология / Отв. Ред. А. К. Уледов. – М. : Мысль, 1988. 335 с.

8. Тугаринов В. П. О ценностях жизни и культуры. / В. П. Тугаринов. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1960. 180 с.

REFERENCES

1. Gudechek, Ya. (1989). Cennostnaya ory'entacy'ya ly'chnosty'. [The value orientation of the individual]. Moscow.

2. Drobny'czky'j, O. G. (1967). My'r ozhy'vshy'h predmetov. [World of coming back to life objects]. Moscow.

3. Zdravomyслов, A. G. (1986). Potrebnosty'. Y'nteresy. Cennosty'. [Necessities. Interests. Values]. Moscow.

4. Levyky'n, Y'. T. (1975). Teorety'chesky'e y' metodology'chesky'e problemy socy'al'noj

psy'hology'y'. [Theoretical and methodological problems of social psychology]. Moscow.

5. Moskalenko, V. V. (2013). Socializaciya osoby'stosti : monografiya [Socialization of personality : monograph]. Kyiv.

6. Sluchy'k, R. V. (2015). Osnovy' socializaciyi osoby'stosti. [Bases of socialization of personality]. Ivano-Frankivsk.

7. Teorety'cheskaya y' pry'kladnaya socy'al'naya psy'hology'ya. (1988). [Theoretical and applied social psychology]. Moscow.

8. Tugary'nov, V. P. (1960). O cennostyax zhy'zny' y' kul'tury. [About the values of life and culture]. Lviv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ГРЕЧИХІНА **Наталія Володимирівна** – викладач кафедри іноземних мов Центральноукраїнського національного технічного університету.

Наукові інтереси: специфіка термінологічної лексики в науково-навчальних текстах.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

GRECHYKHINA **Natalia Vladimirovna** – the lecturer of the foreign language department of the Central Ukrainian National Technical University.

Circle of scientific interests: the specific features of terminological lexis in academic texts.

Стаття надійшла до редакції 23.12.2019 р.

УДК 378.124

DOI: 10.36550/2415-7988-2020-1-186-199-203

КРАВЧЕНКО **Ольга Василівна** –

здобувач кафедри педагогіки та менеджменту освіти

Центральноукраїнського державного педагогічного університету

імені Володимира Винниченка

ORCID:<https://orcid.org/0000-0002-4180-705X>

e-mail: kravao2015@gmail.com

**ПРОФЕСІЙНЕ САМОВИЯВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО
ВИКЛАДАЧА**

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сучасна

соціокультурна ситуація вимагає від людини перебувати в горизонті аксіологічної думки, що визначає його ціннісне самовиявлення. Суспільство потребує нової якості освіти, орієнтованої на формування особистості здатної до саморозвитку. Спрямованість на саморозвиток, самоактуалізацію дозволяють людині стати активним суб'єктом життя і професійної самореалізації. Це спонукає до змін у всій освітній системі.

Зміна вимог до сучасного викладача від

транслятора основ наукових знань – до викладача-дослідника, творчої особистості, що самореалізується в професійній діяльності передбачає оновлення його професійної підготовки. У визначенні характеру підготовки до педагогічної діяльності важливо орієнтуватися не тільки на результат діяльності викладача, який спрямований на розв'язання освітніх завдань, а безпосередньо на його особистість. Таким чином, професійна підготовка викладача повинна передбачати не тільки оволодіння фаховими компетентностями, знаннями та вміннями, а